

UPPSALA
UNIVERSITET

VERKSAMHETSPLAN

Verksamhetsplan för Alva Myrdal-centrum 2022

Innehåll

Bakgrund	3
Verksamhetens inriktning.....	3
Syfte.....	3
Mål.....	3
Utbildning.....	4
Forskning.....	5
Samverkan	7
Ledning och administrativt stöd	8
Ekonomi.....	8

Bakgrund

Alva Myrdal-centrum för kärnvapennedrustning – The Alva Myrdal Centre for Nuclear Disarmament (AMC) är inrättat av Uppsala universitets rektor den 23 mars 2021 enligt modell centrumbildning utan egen personal (UFV 2020/716). AMC är organisatoriskt placerat vid Samhällsvetenskapliga fakulteten/Institutionen för freds- och konfliktforskning (FoK). Ett första sammanträde med styrelsen för AMC ägde rum den 21 juni 2021 och en första verksamhetsplan antogs för återstoden av året.

Verksamhetens inriktning

Uppsala universitet har av regeringen fått i uppdrag att inrätta ett nationellt kunskapscentrum om kärnvapennedrustning. För detta ändamål har AMC inrättats. Centrumet ska bidra till ökad kunskap om kärnvapennedrustning och ska säkerställa att svensk kunskap gällande kärnvapennedrustning förstärks och uppdateras för en mångsidig och långsiktig kompetens.

I uppdraget anger regeringen att en grundläggande utgångspunkt för verksamheten ska vara att flera vetenskapliga områden, såväl inom naturvetenskap och teknik som inom humaniora och samhällsvetenskap, ska bidra till ökad kunskap om kärnvapennedrustning.

Syfte

Verksamheten vid AMC syftar till att studera hela den process i vilken nedrustning av kärnvapen ingår, dvs. före, under och efter att avtal om nedrustning ingåtts. Verksamheten ska främja såväl den offentliga debatten som en fördjupad dialog om olika aspekter på kärnvapennedrustningsrelaterade frågor.

Mål

Målen för verksamheten ska, i enlighet med regeringens inriktning, vara att stimulera till utbildning och forskning inom området, säkra framtida expertkompetens på området samt utgöra ett tvärvetenskapligt stöd till policyarbetet på nedrustningsområdet. Vidare ska verksamheten bidra till att öka allmänhetens medvetenhet om nedrustning och därmed bidra till offentlig debatt kring nedrustningsarbetets utmaningar.

Då AMC är ett kunskapscentrum inom Uppsala universitet ska centrumet som sådant inte ta ställning i politiska frågor i centrumets eller universitetets namn. Samtidigt uppmuntras forskare vid AMC att vara aktiva i den offentliga debatten i enlighet med den i högskolelagen föreskrivna uppgiften att samverka med det omgivande samhället. Forskarna kan då ta ställning i politiska frågor i sin personliga kapacitet som forskare, och deras ställningstaganden representerar inte centrumet eller universitetet. Det är en styrka att forskare vid AMC kan välja olika forskningsämnen och perspektiv i enlighet med den akademiska friheten. Genom en mångfald av perspektiv som bryts mot varandra och kollegial kritisk granskning ska kunskapsutvecklingen vid centrumet främjas. Då forskare vid AMC ger stöd till policyarbetet på nedrustningsområdet ska detta ske på basis av forskningsresultat så att policyrekommendationer är evidensbaserade.

Utbildning

Under 2022 ges en kurs på doktorandnivå i nukleär verifikation av institutionen för fysik och astronomi (IFA) i samarbete med bland annat Totalförsvarets forskningsinstitut (FOI). Inriktningen är huvudsakligen tillämpad kärnfysik, med vissa inslag också från andra ämnen. Kursen motsvarar 7,5 högskolepoäng, dvs. fem veckors heltidsstudier. Efter det första kurstillfället kommer kursen utvärderas och beslut fattas om fortsättning och utveckling. Ett alternativ är att kursen på sikt ska ges som en valbar kurs inom mastersprogrammet i fysik, och även som en fristående kurs. Kursen kan dessutom komma att ges i form av uppdragsutbildning i framtiden.

En ny tvärvetenskaplig introduktionskurs på grundutbildningsnivå om kärnvapenedrustning utvecklas under våren 2022 och ges i begränsad omfattning under hösten 2022. Kursen motsvarar 7,5 högskolepoäng, dvs. fem veckors heltidsstudier, men ges på halvfart. Kursen ges som helhet på engelska. Målet är att kursen ska ges med ett större antal studenter varje höst från och med år 2023.

Tillsammans med SIPRI genomförs under året ”Nedrustningsskolan”, en femdagarskurs för studenter och yngre yrkesverksamma inom nedrustningsområdet. Kursen syftar till att främja återväxten av kunskap och expertis inom nedrustning, ickespridning och rustningskontroll hos nästa generation akademiker, forskare, opinionsbildare och beslutsfattare.

Forskning

AMC studerar hela den process i vilken nedrustning av kärnvapen ingår, dvs. före, under och efter att avtal om nedrustning ingåtts. Centrumet ger svar på frågor av typen: Vilka är de hot och möjligheter som leder till att parter vill göra överenskommelser? Vilka är de problem som kan uppstå under förhandlingar och hur kan de lösas? Hur tillser man att överenskommelser genomförs i praktiken och efterlevs? Ett brett spektrum av frågor studeras därmed. Såväl sådana med direkt bäring på kärnvapennedrustning, t ex. internationella avtal för verifikation av kärnvapennedrustning och efterlevnad av avtal, och sådana som rör förutsättningarna för kärnvapennedrustning i vidare mening, t ex. förhandlingsteori och genusperspektiv på kärnvapen och nedrustning. Forskningen sker inom flera vetenskapliga områden, såväl inom naturvetenskap och teknik som inom humaniora och samhällsvetenskap, och tvärvetenskapliga samarbeten mellan forskningsdiscipliner uppmuntras, exempelvis genom arbetsseminarier. Forskningsverksamheten syftar dels till att ta fram ny kunskap och dels till att bygga upp forskningskompetens vid Uppsala universitet och i andra miljöer i Sverige kring kärnvapennedrustning såväl inom naturvetenskap och teknik som inom humaniora och samhällsvetenskap.

Forskningen organiseras på sikt i två delar, vilka samverkar med varandra. Den ena delen blir kärnan i centrumets verksamhet och består av forskare som är anställda vid FoK. En professur instiftas på sikt för att rekrytera en på nedrustningsområdet ledande internationell forskare. Centrumet ger plats för postdoktorer, doktorander, och gästforskare, och andra forskare vid universitetet engageras i centrumets kärna inom ramen för gemensamma projekt.

Denna kärna behöver en längre tidsperiod för att etableras. Innan en professur utlyses är det lämpligt att centrumet först etableras som en välkänd forskningsmiljö internationellt. På så sätt blir det dels mer sannolikt att ledande internationella forskare söker professuren, och dels möjligt att precisera professurens inriktning med hänsyn till hur centrumet utvecklas. Styrelsen ansvarar för att formulera utlysningen av professuren. Centrumet finansierar en doktorand knuten till professuren när den tillsätts.

Målsättningen är att utlysa en professur under andra halvåret 2023 eller första halvåret 2024. Professuren och den tillhörande doktorandtjänsten får efterhand en viktig roll för den långsiktiga utvecklingen av forskningen.

Den andra och större delen av forskningen inom AMC bedrivs i ett antal arbetsgrupper runt specifika teman. Varje arbetsgrupp leds av en framstående forskare och består av uppemot ett tiotal medlemmar som rekryterats i Sverige och internationellt för att skapa en kritisk massa kring varje tema. Arbetsgrupperna möts minst en gång per år (fysiskt eller över video) och kan då också bidra till centrumets utbildningsinsatser och kontakter med beslutsfattare. Grupperna är föremål för översyn vart tredje år, vilket möjliggör förnyelse av forskningsinriktningen och av forskargruppens medlemmar. Denna modell gör att forskare, experter och beslutsfattare kan sammanföras i Uppsala och att det nationella kunskapscentrumet snabbt kan utvecklas till en internationell resurs för kärnvapennedrustning.

Varje arbetsgrupp har en årlig summa pengar att disponera som kan användas till sådant som arbetsmöten, konferensdeltagande, lön till forskande personal och assistenter, och andra forskningsrelaterade behov.

Följande arbetsgrupper finns:

WGI: Negotiating Nuclear Disarmament

Leds av Isak Svensson, Professor FoK. Arbetsgruppen studerar internationella förhandlingar kring kärnvapen (nedrustning, begränsningar, icke-spridning, provstopp mm) med utgångspunkt i förhandlingsforskning, etc. En doktorand knuten till arbetsgrupp 1, Giacomo Cassano, rekryterades under 2021 och inleder under 2022 sina doktorandstudier.

WG 2: International Measures for Ensuring Compliance to Nuclear Disarmament Regimes

Leds av Peter Wallensteen, Professor FoK och Stockholm Process on the Implementation of Smart Sanctions (SPITS). Arbetsgruppen tar upp frågor om hur t.ex. internationella inspektioner och sanktioner kan vara effektiva för att minska risken för kärnvapenspridning eller för att upprätthålla nedrustningsavtal.

WG 3: Data on Nuclear Rivalries, Negotiations, and Agreements

Leds av Margareta Sollenberg, FD och biträdande forskningsledare vid Uppsala konfliktprogram (UCDP). Arbetsgruppen arbetar med att ta fram detaljerade data om rivalitet, kriser, förhandlingsprocesser och avtal mellan kärnvapenmakter (potentiella, historiska och nutida) för att möjliggöra nyanserade systematiska jämförande studier av hinder och möjligheter för nedrustning, samt risker för spridning och användning av kärnvapen. Arbetet utförs i samarbete med UCDP.

WG4: Technical Nuclear Non-Proliferation and Safeguards

Leds av Sophie Grape, Docent, IFA. Inom avdelningen för tillämpad kärnfysik bedrivs bland annat forskning i syfte att stödja det internationella samfundet med tekniska lösningar för att säkerställa att kärnmateriäl inte avleds från den fredliga kärnbränslecykeln. Arbetet inriktas bland annat på verifiering av använt kärnbränsle, detektorsystem för kärnvapenedonationer, och kommande nya kärnenergisystem som både kan utgöra en utmaning för icke-spridning av klyvbart material och erbjuda en lösning för att förstöra kärnvapenmaterial.

WG 5: Nuclear Disarmament in Policy and International Law

Leds av Dr Sibylle Bauer, Director of Studies for Armament and Disarmament, SIPRI. Arbetsgruppen behandlar det folkrättsliga ramverket med multilaterala avtal som icke-spridningsfördraget, provstoppsavtalet, zonavtal samt frågor som rör kärnvapen där internationella förhandlingar inte har inletts (t.ex. tillverkning av särskilt klyvbart material). Även de bilaterala överenskommelserna om strategisk rustningskontroll mellan USA och Ryssland studeras.

WG 6: Nuclear Disarmament and Non-Proliferation

Leds av Målfrid Braut-Hegghammer, professor i statsvetenskap, forskningsledare för Oslo Nuclear Project, Universitetet i Oslo. Arbetsgruppen studerar kärnvapenedrustning, icke-spridnings- och anskaffningsstrategier, samt styrning och kontroll av klyvbart material.

Årlig konferens

Centrumets första årliga konferens genomförs i hybridformat under hösten 2022, och inriktas bland annat på att presentera och diskutera kunskapsöversikter från respektive arbetsgrupp, så att en sammantagen bild av kunskapsläget ges. Paneler för presentation och diskussion av forskningsstudier organiseras. Tid avsätts efter forskningsdelen av konferensen för utbyten med civila samhället och praktiker kring kunskapsläget, aktuell utveckling och forskningsbehov.

Uppgifter forskning 2022:

- Arbetsgrupperna fortsätter sin verksamhet enligt ovan.
- Under 2022 utlyses två postdoktorjämsor med uppdrag att genomföra tvärvetenskaplig forskning av relevans för kärnvapenedrustning i samarbete med minst två av kunskapscentrumets arbetsgrupper.
- Under ledning av Peter Wallensteen tas under året en skrift om Alva Myrdal och hennes nedrustningsgärning fram med titeln "Alva Myrdal: A Pioneer in Nuclear Disarmament: A Legacy for 21st Century." Den kommer att publiceras av Springer i serien "Pioneers in Arts, Humanities, Science and Engineering."

-
- Anläggningen för högenergetiska neutroner, NESSA, vid IFA tillförs under 2022 medel som ska användas för att påskynda anläggningens slutförande och driftsättning, samt för kompletterande utrustning. Anläggningen kommer att användas både för forskning och undervisning av relevans för AMC.

Samverkan

AMC samverkar med andra statliga aktörer, såsom FOI, UD, och Strålsäkerhetsmyndigheten (SSM) med verksamhet inom området för att undvika duplicering av redan pågående forskning och för att ge tvärvetenskapligt stöd till policyarbetet på nedrustningsområdet.

AMC samverkar med enskilda organisationer och civilsamhället för att öka den allmänna medvetenheten om nedrustning, bidra till offentlig debatt om nedrustningsarbetets utmaningar, och utbyte av kunskap.

Myndigheter och enskilda organisationer med verksamhet inom nedrustningsområdet kommer att bjudas in till möten i samband med konferenser och arbetsseminarier. Gemensamma arrangemang kommer att genomföras då så är lämpligt, t.ex. föreläsningar och paneldebatter som är öppna för den intresserade allmänheten.

AMC kommer utöver vetenskapliga publikationer informera om forskningen på centrumets webbplats och genom sociala medier.

Uppgifter samverkan 2021/2022:

- AMC samverkar med statliga aktörer, såsom FOI, UD, och SSM, och koordinerar forskningsplaner så att duplicering undviks.
- AMC samverkar med statliga aktörer, såsom FOI, UD, och SSM, och fastställer hur AMC bäst kan ge stöd till policyarbetet.
- AMC samverkar med enskilda organisationer och civilsamhället kring föreläsningar och paneldebatter riktade till den intresserade allmänheten.
- AMC informerar om verksamhet och resultat på centrumets webbplats och i sociala medier.

Ledning och administrativt stöd

Föreståndaren för AMC är tillika centrumets vetenskapliga ledare med uppdrag att fortlöpande leda, företräda och utveckla centrubildningens verksamhet. Föreståndaren ansvarar för intern styrning och kontroll.

Föreståndaren svarar inför AMC styrelse och är huvudföredragande i styrelsen. Styrelsen ansvarar för att verksamheten bedrivs i enlighet med centrumets syfte. Styrelsen ska sammanträda minst 2 gånger per termin.

En administratör på 70 % av heltid har anställts för att stötta AMC. Administratören har anställning vid värdinstitutionen och prefekten för FoK är chef med arbetsgivaransvar.

FoK har anställt en informatör på heltid. AMC finansierar och tar i anspråk 25% av informatörens arbetstid. Prefekten för FoK är chef med arbetsgivaransvar

Ekonomi

Finansiering av AMC sker genom anslag från regeringen samt medel från rektor för Uppsala universitet. Det årliga anslaget från regeringen är 10 Mkr från år 2021. Uppsala universitets gemensamma samfinansiering av AMC om 5 Mkr årligen från och med 2022 beslutas i Uppsala universitets verksamhetsplan. Därutöver kommer forskare verksamma vid AMC att söka finansiering via externa medel.